SPRENDIMAI

KOMISIJOS ĮGYVENDINIMO SPRENDIMAS (ES) 2022/216

2022 m. vasario 15 d.

dėl griežtesnės priežiūros Graikijoje pratęsimo

(pranešta dokumentu Nr. C(2022) 865)

(Tekstas autentiškas tik graikų kalba)

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo,

atsižvelgdama į 2013 m. gegužės 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 472/2013 dėl euro zonos valstybių narių, kurios turi didelių finansinio stabilumo sunkumų arba kurioms tokie sunkumai gresia, ekonominės ir biudžeto priežiūros griežtinimo ([1]), ypač į jo 2 straipsnio 1 dalį,

kadangi:

(1) 2018 m. rugpjūčio 20 d. nustojus teikti Europos stabilumo mechanizmo finansinę pagalbą, Komisijos įgyvendinimo sprendimu (ES) 2018/1192 ([2]) nuo 2018 m. rugpjūčio 21 d. šešiems mėnesiams Graikijai pradėta taikyti griežtesnė priežiūra. Vėliau ši priežiūra buvo pratęsta šešis kartus ([3]), kiekvieną kartą – papildomam šešių mėnesių laikotarpiui, paskutinį kartą – nuo 2021 m. rugpjūčio 21 d.;

(2) nuo 2010 m. Graikija gavo didelę finansinę pagalbą, todėl Graikijos neįvykdyti įsipareigojimai euro zonos valstybėms narėms, Europos finansinio stabilumo fondui ir Europos stabilumo mechanizmui iš viso sudaro 240 875 mln. EUR. Graikija palankiomis sąlygomis gavo finansinę paramą iš savo Europos partnerių, o 2012 m. ir dar kartą 2017 m. pagal Europos stabilumo mechanizmą buvo nustatytos konkrečios priemonės skolos tvarumui padidinti. 2018 m. birželio 22 d. politiniu lygmeniu euro grupėje buvo susitarta įgyvendinti papildomas priemones skolos tvarumui užtikrinti. Dėl kai kurių iš šių priemonių, įskaitant sumų, lygiaverčių euro zonos nacionalinių centrinių bankų pajamoms, gautoms už Graikijos Vyriausybės obligacijas, laikomas pagal Susitarimą dėl grynojo finansinio turto ir Vertybinių popierių rinkų programą, pervedimą, gali būti susitariama euro grupėje du kartus per metus, remiantis teigiamomis griežtesnės priežiūros ataskaitomis, kuriose vertinama, kaip Graikija laikosi politinių įsipareigojimų, prisiimtų įgyvendinus programą. Buvo panaudotos pirmosios šešios sąlygiškų skolos priemonių dalys, dėl kurių euro grupė susitarė atitinkamai 2019 m. balandžio bei gruodžio mėn., 2020 m. birželio bei lapkričio mėn. ir 2021 m. birželio bei gruodžio mėn.;

(3) Graikija įsipareigojo euro grupei tęsti ir užbaigti visas pagal Europos stabilumo mechanizmo paramos stabilumui programą (toliau – programa) priimtas pagrindines reformas ir išlaikyti svarbių reformų, priimtų pagal tą ir ankstesnes programas, tikslus. Graikija taip pat įsipareigojo įgyvendinti konkrečius veiksmus šiose srityse: fiskalinės, įskaitant struktūrinę, politikos, socialinės gerovės, finansinio stabilumo, darbo ir produktų rinkų, privatizavimo ir viešojo administravimo. Tie konkretūs veiksmai, išdėstyti 2018 m. birželio 22 d. euro grupės pareiškimo priede, padės šalinti Graikijos perviršinį makroekonominį disbalansą ir esamus ar potencialius ekonominių sunkumų šaltinius. Šie įsipareigojimai, kurių pagrindu buvo pradėtos taikyti papildomos skolos mažinimo priemonės, buvo numatyti iki 2022 m. vidurio, taigi Graikijai jau eina paskutiniai šio susitarimo metai. Valdžios institucijos pareiškė ketinančios sutelkti pastangas, kad iki 2022 m. vidurio būtų įvykdyti dar neįvykdyti įsipareigojimai. Priimant sprendimus dėl likusių skolos mažinimo priemonių taikymo ir griežtesnės priežiūros nutraukimo reikės atsižvelgti į pažangą, padarytą siekiant įvykdyti įsipareigojimus, taip pat į bendrą ekonominės politikos aplinką;

([1]) OL L 140, 2013 5 27, p. 1.

([2]) 2018 m. liepos 11 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2018/1192 pradėti griežtesnę priežiūrą Graikijoje (OL L 211, 2018 8 22, p. 1).

([3]) Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2019/338 (OL L 60, 2019 2 28, p. 17); Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2019/1287 (OL L 202, 2019 7 31, p. 110); Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2020/280 (OL L 59, 2020 2 28, p. 9); Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2020/5086 (OL L 248, 2020 7 31, p. 20); Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2021/271 (OL L 61, 2021 2 22, p. 3) ir Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2021/1279 (OL L 280, 2021 8 3, p. 2).

(4) 2021 m. birželio 2 d. Komisija paskelbė 2021 m. nuodugnią Graikijos apžvalgą ([4]). Komisija padarė išvadą, kad Graikijoje ir toliau išlieka perviršinis makroekonominis disbalansas. Šis disbalansas buvo susijęs su dideliu valdžios sektoriaus įsiskolinimu, didele neveiksnių paskolų dalimi ir nebaigtu išorės perbalansavimu esant vis dar dideliam, nors ir mažėjančiam, nedarbui ir mažam potencialiam augimui. 2022 m. įspėjimo mechanizmo ataskaitoje ([5]) pateiktoje analizėje Graikija nurodyta kaip viena iš valstybių narių, kuriose išliekanti makroekonominė rizika ir pažanga šalinant perviršinį disbalansą bus toliau nagrinėjamos 2022 m. pavasario nuodugnioje apžvalgoje. Šis vertinimas buvo pagrįstas keletu aspektų. Pirma, valdžios sektoriaus skolos ir BVP santykis 2020 m. padidėjo 26 procentiniais punktais – iki 206,3 % BVP, o tai rodo nuosmukio mastą ir priemonių, kuriomis siekiama apriboti ekonominius ir socialinius COVID-19 krizės padarinius, poveikį. NET jei valstybės skola yra didelė, didelei jos daliai oficialūs kreditoriai taiko palankias palūkanų normas, o tai kartu su dideliu grynųjų pinigų rezervu apsaugo Graikiją nuo trumpalaikių svyravimų. Prognozuojama, kad valdžios sektoriaus skolos santykis pradės mažėti 2021 m. Antra, 2020 m. bankų sektoriaus pelningumas tapo neigiamas, o bendro 1 lygio nuosavo kapitalo pakankamumo koeficientas yra vienas mažiausių ES, iš dalies dėl vykstančio bankų balansų tvarkymo. Nors neveiksnių paskolų ir viso paskolų portfelio santykis tebėra didelis ir 2021 m. rugsėjo mėn. siekė 15 % ([6]), 2020 m. jis gerokai sumažėjo ir 2021 m. mažėjo toliau. Trečia, 2020 m. išorės tvarumo padėtis pablogėjo, nes neigiama grynoji tarptautinių investicijų pozicija (kaip santykis su BVP) dar labiau sumažėjo dėl sumažėjusio BVP ir smarkiai padidėjusio – iki -6,6 % BVP – einamosios sąskaitos deficito. Vis dėlto prognozuojama, kad, atsigavus turizmui, einamosios sąskaitos deficitas 2021 ir 2022 m. mažės. Galiausiai nedarbo lygis mažėjo net ir pandemijos metu, daugiausia dėl valstybės paramos priemonių. Remiantis naujausiais 2021 m. trečiojo ketvirčio duomenimis, nedarbo lygis Graikijoje yra 13,0 %, t. y. trimis procentiniais punktais mažesnis už 2020 m. tą patį ketvirtį buvusį nedarbo lygį. Nepaisant tebesitęsiančios pandemijos, Vyriausybė toliau taikė priemones, susijusias su perviršinio disbalanso problema. Žvelgiant į ateitį, Graikijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planas suteikia galimybę patenkinti investicijų ir reformų poreikius;

(5) 2021 m. lapkričio 24 d. Komisija paskelbė dvyliktą griežtesnės Graikijos priežiūros vertinimą ([7]). Jame padaryta išvada, kad Graikija toliau darė pažangą vykdydama savo konkrečius įsipareigojimus, nepaisant vėlavimo kai kuriose srityse, iš dalies susijusio su sudėtingomis aplinkybėmis, kurias nulėmė pandemija arba katastrofiški gaisrai 2021 m. rugpjūčio mėn. Valdžios institucijos įvykdė konkrečius įsipareigojimus energetikos sektoriuje ir viešųjų finansų valdymo srityje, taip pat žengė svarbius ir sveikintinus žingsnius, kad iki 2022 m. balandžio mėn. būtų įvykdyta dauguma konkrečių įsipareigojimų;

(6) 2021 m. gruodžio 23 d. ES sukūrė ekonomikos gaivinimo priemonę, pagal kurią kovai su neigiamais ekonominiais COVID-19 krizės padariniais ir ekonomikos gaivinimui skatinti skiriama 750 mlrd. EUR. Priemonė turi būti įgyvendinama visų pirma taikant 672,5 mlrd. EUR dydžio Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę (toliau – Priemonė). 2020–2021 m. Europos politikos koordinavimo semestras buvo laikinai pritaikytas Priemonės naudojimo pradžiai. Pagal Priemonę Graikija turi teisę 2021–2026 m. gauti iki 17,8 mlrd. EUR negrąžintinos paramos ir iki 12,7 mlrd. EUR paskolų;

(7) 2021 m. liepos 13 d. Taryba patvirtino Graikijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą ([8]) (toliau – planas). Visų pirma Taryba mano, kad planas padeda veiksmingai spręsti svarbius ekonominius ir socialinius uždavinius, nustatytus šaliai skirtose rekomendacijose, įskaitant jų fiskalinius aspektus, ir rekomendacijas, pateiktas pagal makroekonominio disbalanso procedūrą. Į Graikijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įtrauktos reformos paremtos labai didelėmis reformų pastangomis, kurių imtasi pagal ekonominio koregavimo programas, ir papildo reformas, kurių įgyvendinimas stebimas vykdant griežtesnę priežiūrą. 2021 m. gruodžio 29 d. Graikija pateikė pirmąjį mokėjimo prašymą pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę;

(8) 2021 m. lapkričio 24 d. Komisija išnagrinėjo Graikijos 2022 m. biudžeto plano projektą, atsižvelgdama į tolesnį bendrosios nukrypti leidžiančios išlygos taikymą ir daugiausia dėmesio skirdama suderinamumui su 2021 m. birželio 18 d. Tarybos rekomendacijomis. Remiantis Komisijos vertinimu ([9]), prognozuojama, kad 2022 m. Graikijos fiskalinės politikos kryptis bus remiamojo pobūdžio. Kaip rekomendavo Taryba, Graikija planuoja toliau

([4]) Komisijos komunikatas „Ekonominės politikos koordinavimas 2021 m.: COVID-19 įveikimas, atsigavimo rėmimas ir ekonomikos modernizavimas“, COM(2021) 500. Nuodugni Graikijos apžvalga, SWD(2021) 403.

([5]) 2022 m. įspėjimo mechanizmo ataskaita, COM/2021/741.

([6]) Šaltinis – Graikijos bankas, duomenys atskirų bankų lygmeniu.

([7]) Europos Komisija, Atnaujinta griežtesnės priežiūros ataskaita: Graikija, 2021 m. lapkričio mėn. (COM(2021) 916).

([8]) 2021 m. liepos 13 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas dėl Graikijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo.

([9]) Komisijos nuomonė dėl Graikijos biudžeto plano projekto, C(2021) 9503.

remti ekonomikos atsigavimą pasinaudodama Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemone papildomoms investicijoms finansuoti. Kaip rekomendavo Taryba, Graikija taip pat planuoja išlaikyti nacionalinėmis lėšomis finansuojamas investicijas. Komisija pažymėjo, kad, atsižvelgiant į Graikijos valdžios sektoriaus skolos lygį ir didelius tvarumo iššūkius vidutiniu laikotarpiu iki COVID-19 pandemijos protrūkio, svarbu, kad imdamasi remiamojo pobūdžio biudžeto priemonių šalis išlaikytų apdairią fiskalinę politiką, kad vidutiniu laikotarpiu būtų užtikrintas viešųjų finansų tvarumas. Komisija taip pat priminė viešųjų finansų struktūros ir biudžeto priemonių kokybės svarbą;

(9) nuo pandemijos pradžios Graikija toliau veikė obligacijų rinkose ir 2021 m. viršijo savo finansavimo planą, atvirojoje rinkoje pritraukdama 14 mlrd. EUR. Nepaisant pandemijos, Graikijos valstybės kredito reitingas 2021 m. toliau gerėjo ir atotrūkis iki investicinio reitingo toliau mažėjo. Prie dabartinių palankių finansavimo sąlygų prisideda likvidumo priemonės, dėl kurių susitarta Europos lygmeniu, įskaitant Europos Centrinio Banko specialiąją pandeminę pirkimo programą. Remiantis 12-ojoje griežtesnės priežiūros ataskaitoje pateikta skolos tvarumo analize numatoma, kad bendrasis valdžios sektoriaus finansavimo poreikis trumpuoju laikotarpiu išliks didelis daugiausia dėl 2021 ir 2022 m. numatomo didelio pirminio deficito ir dėl ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane numatytos paskolų priemonės finansinių srautų registravimo, nors numatoma, kad pastarasis papildomo finansavimo poreikis bus patenkintas išmokėjus Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės paskolą. Vėlesniais metais finansavimo poreikiai turėtų būti nedideli ir iki 2030 m. neviršyti 15 % BVP. Graikija ir toliau išlaiko didelį grynųjų pinigų rezervą, kuris ją apsaugo nuo trumpalaikių svyravimų;

(10) nuo Europos stabilumo mechanizmo programos įgyvendinimo pabaigos Graikijos bankų sektorius tapo stabilesnis ir atsparesnis sukrėtimams, tačiau išlieka sena rizika ir didelis pamatinis pažeidžiamumas, kuriuos didina neigiamas koronaviruso protrūkio poveikis. Indėliai ir toliau nuolat augo, o bankai, pasinaudodami skatinamosios pinigų politikos sąlygomis, išlaiko pakankamą likvidumą. Neveiksnių paskolų ir viso paskolų portfelio santykis bankų sektoriuje labai sumažėjo ir 2021 m. rugsėjo mėn. siekė 15 %, palyginti su 40,6 % 2019 m. gruodžio mėn. ([10]), – daugiausia dėl pakeitimo vertybiniais popieriais operacijų, remiamų pagal turto apsaugos programą „Hercules“. Numatoma, kad tolesni planuojami sandoriai pagal programą ir toliau padės Graikijos bankams 2022 m. pasiekti vienaženklius neveiksnių paskolų dalies rodiklius, kurie vis tiek viršytų ES vidurkį. Didelio neigiamo poveikio turto kokybei rizika pasibaigus skolos moratoriumo priemonių galiojimui iki šiol nepasitvirtino. Tačiau neigiama rizika išlieka ir 2022 m. ji galėtų materializuotis panaikinus likusias valstybės paramos programas. Tiek namų ūkių, tiek ne finansų bendrovių skolos grąžinimo galimybės tebėra menkos, o nepakankamai išvystyta kapitalo rinka riboja įmonių galimybes gauti finansavimą nesiskolinant. Dėl neveiksnių paskolų pakeitimo vertybiniais popieriais didėja atidėjinių poreikis, kuris trumpuoju laikotarpiu neigiamai veikia bankų pelningumą ir jų kapitalo pozicijas, tačiau ateityje tai leis bankams sumažinti savo rizikos sąnaudas ir savo balansuose rasti galimybių naujoms paskoloms teikti. Per pandemijos krizę valstybės ir bankų ryšiai sustiprėjo, o bendra bankų kapitalo kokybė tebėra prasta, tačiau 2021 m. buvo imtasi sėkmingų kapitalo didinimo veiksmų. Valdžios institucijos tebėra įsipareigojusios vykdyti atitinkamas finansų sektoriaus reformas, pavyzdžiui, užtikrinti veiksmingą naujosios nemokumo sistemos, kuri įsigaliojo 2021 m. birželio mėn. ir kurią dabar remia atitinkama elektroninė infrastruktūra, veikimą. Taip pat tikimasi, kad, neseniai priėmus išsamiai peržiūrėtą Civilinio proceso kodekso redakciją, padidės vykdymo užtikrinimo procedūrų, įskaitant e. aukcionų vykdymą, veiksmingumas, be to, šiuo metu dirbama siekiant pagerinti e. aukcionų platformos funkcionalumą ir užbaigti susikaupusių namų ūkių nemokumo bylų ir pareikalautų valstybės garantijų nagrinėjimą. Šių reformų poveikis priklausys nuo jų įgyvendinimo savalaikiškumo ir veiksmingumo, tačiau teigiamai vertintina tai, kad po su pandemija susijusių teismo procesų sutrikimų vėl pradėtas skolų išieškojimo procesas;

(11) be to, vykstant griežtesnei priežiūrai, valdžios institucijos patvirtino keletą kitų pagrindinių reformų, kurios yra svarbios šalinant pagrindines Graikijos ekonominių sunkumų priežastis, nepaisant vėlavimo tam tikrose srityse, kurį iš dalies lėmė problemos, kurias sukėlė besitęsianti pandemija ir neseniai 2021 m. vasarą kilę gaisrai. Visų pirma valdžios institucijos patvirtino Valstybės pajamų institucijos darbo užmokesčio reformą, leisiančią jai pritraukti ir išlaikyti kvalifikuotus darbuotojus, arba viešųjų finansų valdymo reformas, kuriomis tobulinamos apskaitos ir grynųjų pinigų stebėjimo sistemos. Valdžios institucijos dar labiau padidino sveikatos priežiūros srityje vykdomų centralizuotų viešųjų pirkimų dalį ir toliau iš sveikatos priežiūros paslaugų teikėjų sėkmingai atsiima visas išlaidas, viršijančias teisės aktais nustatytas išlaidų ribas. Jos taip pat užbaigė socialinio solidarumo pajamų sistemos įgyvendinimą ir atliko subsidijų vietos viešajam transportui sistemos peržiūrą. Tikimasi, kad šios priemonės padidins viešųjų išlaidų ir pajamų surinkimo veiksmingumą ir taip padės ateityje mažinti didelį skolos santykį. Tikimasi, kad darbo rinkai bus naudingi veiksmai, kurių imtasi siekiant kovoti su nedeklaruojamu darbu, ir tvarkingas atnaujinto minimaliojo darbo užmokesčio įgyvendinimas. Be to, Vyriausybė užbaigė energetikos sektoriaus reformą ir priėmė investicijų licencijavimo teisės aktus, kad būtų supaprastintos atitinkamos procedūros.

([10]) Šaltinis – Graikijos bankas, duomenys atskirų bankų lygmeniu.

Valdžios institucijos ekonominės veiklos vertinimo srityje taip pat nustatė aplinkos apsaugos kriterijus, suderintus su ES teisės aktais, ir padidino ekonominės veiklos ir produktų rinkų priežiūros patikrinimų sistemos skaidrumą. Tikimasi, kad visa tai ateityje iš esmės palengvins pramonės sektoriui tenkančią naštą, parems privačiąsias investicijas ir eksportą bei našumo augimą. Valdžios institucijos taip pat sėkmingai užbaigė keletą pavyzdinių privatizavimo sandorių ir toliau nuolat gerino valstybės valdomų įmonių valdymą. Tikimasi, kad viešojo sektoriaus veiksmingumą dar labiau sustiprins reformos, kuriomis didinamas vyresniosios vadovybės nepriklausomumas ir atskaitomybė viešojo administravimo srityje, ir tolesnis valstybės pareigūnų veiklos rezultatų vertinimas. Keletas konkrečių įsipareigojimų tebėra neįvykdyti, o valdžios institucijos toliau daro pažangą siekdamos juos įgyvendinti ([11]). Reformas, kurių imtasi taikant griežtesnę priežiūrą, papildė platesnės struktūrinės reformos, be kita ko, susijusios su viešųjų pirkimų sistema, prieiga prie skaitmeninių viešųjų paslaugų, švietimu, viešųjų investicijų valdymu arba reformomis, kuriomis gerinamas koordinavimas centrinės valdžios lygmeniu;

(12) atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, Komisija daro išvadą, kad griežtesnę priežiūrą pagal Reglamento (ES) Nr. 472/2013 2 straipsnį pagrindžiančios sąlygos gerokai pagerėjo, bet vis dar egzistuoja. Visų pirma sustiprintas Graikijos finansinis stabilumas, tačiau neigiama rizika išlieka. Kartu labai sumažėjo šalutinio poveikio kitoms euro zonos valstybėms narėms rizika;

(13) todėl Graikija turi baigti įgyvendinti 2018 m. birželio 22 d. euro grupės pareiškimo priede nurodytas priemones, skirtas sunkumų veiksniams arba potencialiems veiksniams šalinti ir patikimam bei tvariam ekonomikos atsigavimui remti;

(14) siekiant pašalinti likutinę riziką ir stebėti, kaip vykdomi tuo tikslu prisiimti įsipareigojimai, būtina ir tinkama pratęsti griežtesnės priežiūros taikymą Graikijai pagal Reglamento (ES) Nr. 472/2013 2 straipsnio 1 dalį;

(15) 2021 m. gruodžio 21 d. atsiųstu raštu Graikijai buvo suteikta galimybė pareikšti savo nuomonę apie Komisijos vertinimą. 2022 m. sausio 10 d. atsakyme Graikija iš esmės sutiko su Komisijos atliktu šaliai kylančių ekonominių iššūkių vertinimu, kuris yra pagrindas tęsti griežtesnę priežiūrą;

(16) Graikija ir toliau naudosis techninė parama, teikiama pagal techninės paramos priemonę, kuri visų pirma padės valstybėms narėms parengti ir įgyvendinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus;

(17) vykdydama griežtesnę priežiūrą Komisija ketina glaudžiai bendradarbiauti su Europos stabilumo mechanizmu pagal jo išankstinio perspėjimo sistemą,

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

Griežtesnės Graikijos priežiūros pagal Reglamento (ES) Nr. 472/2013 2 straipsnio 1 dalį, pradėtos taikyti Įgyvendinimo sprendimu (ES) 2018/1192, laikotarpis pratęsiamas dar šešiems mėnesiams, skaičiuojant nuo 2022 m. vasario 21 d.

2 straipsnis

Šis sprendimas skirtas Graikijos Respublikai.

([11]) Žr., pvz., Europos Komisija. Atnaujinta griežtesnės priežiūros ataskaita: Graikija, 2021 m. lapkričio mėn., COM(2021) 916, ir 2021 m. liepos 13 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas dėl Graikijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo ir pridedamas Komisijos vertinimas SWD(2021) 155.

Priimta Briuselyje 2022 m. vasario 15 d.

Komisijos vardu
Paolo GENTILONI
Komisijos narys